

ፈሳሽ ማንገሻ ባለንብረቶች ማህበር ጋር ባደረገው ውል በሁለቱ መሃከል የሚነሳ ማንኛውም አለመግባባት በእርቅ ለመጨረስ ያደረገው ስምምነትን መሰረት በማድረግ ነው። በመሆኑም ይህ ውል በአመልካችና በተጠሪ መሃከል ላለው ክርክር ተፈጻሚነት አለው? የለውም? የሚለውን ጭብጥ ችሎቱ መርምሯል።

ውል ተዋዋዮች የገቡቧቸው ግዴታዎች በመሃከላቸው አስገዳጅ እንዲሆኑ ወደውና ፈቅደው የሚመሰርቱ በመሆኑ ሁለቱ ተዋዋይ ወገኖች መብትና ግዴታቸውን በፈቃዳቸው ወስነው ያቋቋሙት ውል ሌላ ሦስተኛ ወገንን ሊያስገድድ የሚችልበት ሁኔታ የለም። በዚህም ምክንያት ነው ውሎች ተፈጻሚነታቸውና አስገዳጅነታቸው ውሎን ባቋቋሙ ተዋዋይ ወገኖች መሃከል ብቻ መሆኑ ፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1731 ስር ተደንግጎ የምናገኘው።

በተያዘው ጉዳይ የአመልካች ደንበኛና ጣና ፈሳሽ ማንገሻ ባለንብረቶች ማህበር ባደረጉት ውል በሁለቱ መሃከል የሚነሳ ማንኛውም አለመግባባት በእርቅ ለመጨረስ ተስማምተዋል። የዚህ ውል ተዋዋዮች ሁለቱ ብቻ ሲሆኑ ተጠሪ ተዋዋይ ወገን አልነበሩም። ስለሆነም ይህ ውል ተፈጻሚነቱ ወይም አስገዳጅነቱ ውሎን ባቋቋሙት ተዋዋይ ወገኖች ላይ ብቻ ነው። ይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት ይህ ውል በአመልካችና በተጠሪ መሃከል ተፈጻሚነት አለው የሚለው መደምደሚያ ላይ የደረሰው አመልካች በተጠሪ ላይ ክስ ለማቅረብ የቻለው በደንበኛው መብት ተደርጎ ስለሆነ የሚኖረው ደንበኛው ያለው መብት ነው በማለት ነው። በእርግጥ በን/ሀ/ቁ 683(1) መድን ወጪው ለደንበኛው በክፈለው የካሳ መጠን ልክ ለጉዳቱ ኃላፊ የሆነውን ሰው የሚጠይቀው በደንበኛው መብት ተደርጎ ነው። ይህ ድንጋጌ ግን መድን ሰጪው የክፈለውን የካሳ መጠን በሚመለከት ብቻ እንጂ የደንበኛው ሌሎች መብቶችና ግዴታዎችን ሁሉ የሚመለከት ስላልሆነ በተያዘው ጉዳይ የአመልካች ደንበኛ ከጣና ፈሳሽ ማንገሻ ጋር ያደረገው ውል አመልካች በተጠሪ ላይ ለመሰረተው ክስ ተፈጻሚነት ሊኖረው አይችልም። ተጠሪ በዚህ ውል ተዋዋይ ወገን አልነበሩም። ምንም እንኳን አመልካች በክፈለው የካሳ መጠን ልክ የደንበኛውን መብት ተደርጎ የቀረበ ቢሆንም የአመልካች ደንበኛ ከተጠሪ ጋር የሚነሳ አለመግባባትን በእርቅ ለመጨረስ የተስማማበት ውል የለም። በመሆኑም የአመልካች ደንበኛ ከሌላ 3ኛ ወገን ጋር የተደረገው ውል ከተያዘው ጉዳይ ጋር ግንኙነት ስለሌለው አመልካች በተጠሪ ላይ ያቀረበው ክስ በእርቅ ሊያልቅ የሚገባው ስለሆነ ፍ/ቤቶች ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የላቸውም መባሉ መሰረታዊ የህግ ስህተት ነው። በመሆኑም ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሳ ኔ

1. የፌ/መ/ደረጃ ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 44024 ሰኔ 4 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 32239 ግንቦት 27 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
2. ፍ/ቤት ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ስላለው ይግባኝ ሰሚው የፌ/ክፍተኛ ፍ/ቤት የአመልካችን ይግባኝ ተቀብሎ ተገቢውን እንዲወስን ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 341(1) መሰረት መልሰናል።
3. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል። ለመዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ራ/ታ

የሰ/መ/ቁ. 52910

ሐምሌ 28 ቀን 2002 ዓ.ም

ዳኞች:- ሓገሥ ወልደ
ኒሩት መለሰ
ብርሃኑ አመነው
አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች:- አቶ አንዳርጌ ታደሰ - ቀረቡ

ተጠሪ:- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ነ/ፈጅ - ቀረቡ

ፍ ር ድ

ጉዳዩን የጀመረው በባሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። አመልካች ለፍ/ቤቱ ባቀረቡት ክስ ከተጠሪ ጋር በመኪናቸው ላይ ለሚደርስ አደጋ ለአስራ ሁለት አመታት የቆየ የመድን ውል ግንኙነት የነበራቸው መሆኑን ገልፀው በመኪናቸው ላይ በደረሰው የመገልበጥ አደጋ መኪናው ከጥቅም ውጪ በመሆኑ ተጠሪ ብር 400,000(አራት መቶ ሺህ) እንዲከፍላቸው ጠይቀዋል። ተጠሪም ለቀረበበት ክስ በሰጠው መልስ የመድን ውሉ የተቋረጠው ኅዳር 7 ቀን 2000 ሆኖ አደጋው የደረሰው ኅዳር 26 ቀን 2000 ዓ.ም በመሆኑ አመልካች ክስ የማቅረብ መብት የላቸውም በሚል የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ አቅርቦ በአማራጭም ሌሎች ክርክሮች አቅርቧል። ፍ/ቤቱም የግራ ቀኙን ክርክር መርምሮ አመልካች ታህሳስ 15 ቀን 2001 ዓ.ም ለተጠሪ ባቀረቡት ማመልከቻ ለአስራ ሁለት አመት በነበራቸው ውል ምንም አደጋ ባለመድረሱ ውሉ ሳይታደስ ጊዜው ቢያልፍም ኅዳር 26 ቀን 2000 ዓ.ም ለደረሰው አደጋ ድርጅቱ አስተያየት አድርጎ ብር 100,000(መቶ ሺህ) እንዲከፍላቸው መጠየቃቸውን፣እንዲሁም የአመልካች ምስክር አመልካች ውሉን ሲያድሱ ተጠሪ ዘንድ ሂደው መኪናው ላይ አደጋ በመድረሱ ክፍያ አንቀበልም ማለቱን መመስከራቸውን ገልፆ በአመልካችና በተጠሪ መሃከል ያለው የውል ግንኙነት በመቋረጡ አመልካች ክስን ለማቅረብ መብት የላቸውም በማለት ወስኗል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ላይ ለኦሪጂናል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው ፍ/ቤቱ ይግባኙን ባለመቀበል መዝገቡን ሰርዞታል።

የአሁኑ ሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሳኔ ላይ ነው። አመልካች በአቤቱታቸው የውሉ ዘመን ከማለቁ በፊት ባሉት ጥቂት ቀናት ውሉን እንዳድስ ጠይቆኝ ስምምነቴን ስለገለጸኩ አረቦን ባለመክፈሌ ብቻ ውሉ ሊቋረጥ እንደማይችል የን/ሀ/ቁ. 666/2//3/ አይችልም፣የሚል ነው። ይህ ችሎትም የአመልካች ጥያቄ ወድቅ የመደረጉን አግባብነት ከን/ሀ/ቁ. 666 አኳያ ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት ያስቀርባል ብሏል። ተጠሪም ቀርቦ በሰጠው መልስ የን/ሀ/ቁ. 666 ተፈጻሚነት የሚኖረው ውሉ ፀንቶ ባለበት ጊዜ መሆኑንና የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ሊፀና ይገባል የሚልባቸውን ሌሎች ክርክሮች አቅርቧል። ችሎቱም መዝገቡን እንደሚከተለው መርምሯል።

ከፍ ሲል እንደተመለከተው አመልካች በባሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ክስ የመሰረቱት ተጠሪ ለመኪናቸው የመድን ሽፋን ለመስጠት በገባው ውል መሰረት መኪናቸው ላይ አደጋ በመድረሱ የመድን ዋስትና እንዲከፍላቸው ነው። ተጠሪ በበኩሉ አደጋው በደረሰበት እለት በአመልካችና በተጠሪ መሃከል የነበረው የመድን ውል ተቋርጦ ስለነበር አመልካች ክስ ለማቅረብ መብት የላቸውም በማለት ክስን ተቃዋሚዋል። በመሰረቱ ማንኛውም ሰው ክስ ለማቅረብ የሚፈቀድለት ለክሱ መነሻ በሆነው ነገር ወይም ክሱ በተመሰረተበት ሃብት ላይ ጥቅም ወይም መብት ሲኖረው እንደሆነ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 33/2/ ድንጋጌ መረዳት የሚቻል ነው። አመልካችም ግራ ቀኙ ካደረጉት የመድን ውል የሚመነጭ መብት ያላቸው መሆኑን በማመን ነው ክስ የመሰረቱት። ነገር ግን በግራ ቀኙ መሃከል የተደረገው የመድን ውል ኅዳር 7 ቀን 2000 ዓ.ም ማብቃቱን ከመዝገቡ ተመልክተናል አመልካች ይህንን አላስተባበሉም። ክርክራቸው ውሉ ሊያበቃ ጥቂት ቀናት እንደቀሩት ተጠሪ ውሉ እንዲታደስ ጠይቆኝ ፈቃደኛነቴን የገለጸኩ ስለሆነ አረቦን ክፍያ ባለመክፈሌ ብቻ ውሉ ሊቋረጥ አይችልም በማለት ነው። ነገር ግን አመልካች በመኪናቸው ላይ አደጋ የደረሰው ውሉ ከመታደሱ በፊት በመሆኑና ቀደም ሲል በነበረው የ12 አመታት የመድን ውል ግንኙነት በመኪናቸው ላይ አደጋ ባለመድረሱ ድርጅቱ አስተያየት አድርጎ ብር 100,000(መቶ ሺህ) እንዲከፈላቸው ማመልከታቸውን የስር ፍ/ቤት አረጋግጧል። ይህንም በአመልካችና በተጠሪ መሃከል የነበረው የመድን ውል ከተቋረጠ በኋላ አደጋው መድረሱን አመልካች ራሳቸው አምነው የተቀበሉት መሆኑን የሚያረጋግጥ ነው። በሌላ በኩል ውሉ እንደታደሰ የሚቆጠረው ተጠሪ ውሉ እንዲታደስ አመልካችን ስለጠየቀ ብቻ ሳይሆን አመልካች ውሉን ለማደስ ፈቃደኛ ሆነው በሕጉ አግባብ ውሉን ሲያደርጉ ነው። ይህን ስለማድረጋቸው አመልካች ያቀረቡት ማስረጃ የለም። በአጠቃላይ በአመልካችና በተጠሪ መሃከል የተደረገው የመድን ውል ኅዳር 7 ቀን 2000 ዓ.ም ካበቃ በኋላ ውሉ ስላልታደሰ የውል ግንኙነታቸው ተቋርጧል። አመልካች የጠቀሱት የንግድ ሕጉ ቁጥር

666 ስንመለከተውም ለተያዘው ጉዳይ አግባብነት የለውም። ምክንያቱም ይህ ድንጋጌ ተፈጻሚ ሊሆን የሚችለው በመድን ሰጪውና በመድን ገቢው መሃከል የፀና ውል ኖሮ መድን ገቢው በውሉ በተመለከተው መሰረት የአረቦን ክፍያ መክፈል ሲያቋርጥ እንጅ የመድን ውል በሌለበት ሁኔታ አይደለም። በተያዘው ጉዳይ ግን በአመልካችና በተጠሪ መሃል የነበረው ውል ጊዜው አብቅቶ ተቋርጧል። ስለሆነም አመልካች ይህንን ድንጋጌ መሰረት አድርገው ያቀረቡት ክርክር የድንጋጌውን መንፈስ ያላገናዘበ ነው። በሌላ በኩል የመድን ዋስትና እንዲከፈለው የተጠየቀበት መኪና አደጋ የደረሰበት ኅዳር 26 ቀን 2000 ዓ.ም ስለመሆኑ በግራ ቀኝ የታመነ ጉዳይ ነው። በመሆኑም አደጋው የደረሰው በሁለቱ ተዋዋይ ወገኖች መሃከል የነበረው የውል ግንኙነት ከተቋረጠ በኋላ በመሆኑ አመልካች የመድን ዋስትና እንዲከፈላቸው ለመጠየቅ የሚያስችል መብት የላቸውም። በዚህም ምክንያት የስር ፍ/ቤቶች አመልካች ክስ ለማቅረብ መብት የላቸውም በማለት ክሱን ውድቅ ማድረጋቸው መሰረታዊ የሕግ ስህተት አለው ለማለት የሚቻል አይደለም።

ው ሣ ኔ

1. የባሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 06284 ጥቅምት 10 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ብይን እንዲሁም የአሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 77050 ኅዳር 16 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ ፀንቷል።
 2. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።
- መዝገቡ ተዘግቷል። ለመዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ

ጉምሩክ (ግብር) ታክስ